

Η Υποκουλτούρα της Χαμοσύνης

Μιλάω τις τελευταίες εβδομάδες για το πολιτιστικό επίπεδο της «Μητροπολιτικής» Πάτρας. Πριν συνεχίσω, να ξεκαθαρίσουμε δυο-τρία βασικά πράγματα για να σκληρύνουμε λίγο και να αφήσουμε τα μαλακά. Δηλαδή να κοιτάξουμε τη μορφή και να μην εξαντλούμαστε στην πολλή διά-χυση.

Ο Σολωμός (στα λίγα και καλά του), ο Κάλβος, ο Καβάφης, είναι υψηλός πολιτισμός. Τα Δημοτικά Τραγούδια είναι η γνήσια έκφραση της ψυχής ενός λαού. Τα λεγόμενα «λαϊκά» άσματα (στίχοι και μουσική) στις διάφορες κατηγορίες τους, μπορεί να είναι στο αισθητικό ναδίρ ή να παρουσιάζουν και έντεχνα στολίδια, αλλά είναι χαμηλή κουλτούρα. Δεν είναι πάντως καθ' εαυτά υποκουλτούρα. Η νοοτροπία που τα βλέπει αυτά σαν πολιτισμό αξίας είναι Υποκουλτούρα.

Ένα άλλο οικείο παράδειγμα. Ο Χατζιδάκις έγραψε τραγουδάκια του συρμού. Και έγραψε μετά τραγούδια που μπαίνουν αξιοπρεπώς στον κύκλο των Lieder. Τα πρώτα είναι χαμηλή κουλτούρα. Το να μη βλέπεις τη διαφορά είναι Υποκουλτούρα.

Καμιά αυθεντική έκφραση του ανθρώπινου μυαλού και ευαισθησίας, του νου και της καρδιάς του, δεν είναι Υποκουλτούρα. Ακούς σωστά εκτελεσμένα ρεμπέτικα και τα απολαμβάνεις σαν έξοχη τέχνη, ενώ είσαι συνηθισμένος στα υψηλότερα πετάγματα της μουσικής δημιουργίας. Δεν είναι εκεί το θέμα. Υποκουλτούρα είναι όταν δεν καταλαβαίνεις και δεν νιώθεις τη διαφορά του καλύτερου και του χειρότερου σε οποιονδήποτε τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας και παραγωγής. Το τίμημα που πληρώνεις αν δεν έχεις αίσθηση του υψηλού πολιτισμού είναι να μην καταλαβαίνεις την ποιοτική διαφορά του καλύτερου και χειρότερου πουθενά. Κι αυτό είναι επιχειρηματικά καταστροφικό(!) Γι' αυτό το λόγο χρειάζεται πολιτιστικό ύψος για κάθε δημιουργική δυναμική μιας κοινωνίας. Και γι' αυτό έτσι πάντα γίνεται στην ιστορία.

Το ξαναλέω: Το αισθητικά χειρότερο δεν είναι καθ' εαυτό Χαμοσύνη. Νομίζετε ότι όλοι οι αρχαίοι κωμωδιογράφοι ήταν στο επίπεδο του Αριστοφάνη; Και όλοι οι ρήτορες σαν τον Γοργία και τον Δημοσθένη; Και όλοι Πίνδαροι οι ποιητές; Όχι βέβαια. Σημασία έχει ότι για όλους τους δημιουργούς υπήρχαν τα ίδια κριτήρια, κοινά σε όλη την κοινωνία. Και τα κριτήρια τα βάζει το υψηλό, δεν τα βάζει το χαμηλό.

Χαμοσύνη λοιπόν είναι να παίρνεις το χαμηλό σαν το άπαν γιατί δεν ξέρεις και δεν φαντάζεσαι και δεν αξιολογείς το καλό. Κι αυτή η νοοτροπία τερατώνεται όταν απουσιάζει η υψηλή δημιουργία ποιότητας. Οπότε δεν εμπεδώνονται κριτήρια του καλού. Οπότε δεν

καλλιεργείται η έμφυτη ευαισθησία της ψυχής για το καλό, για τη φυσική τελειότητα. Οπότε επικρατεί η αντίληψη ότι δεν υπάρχει το άριστο και το τέλειο και το μεγάλο και το υψηλό. Κι αυτό είναι η Υποκουλτούρα της Χαμοσύνης.

Κι έτσι, για να πάμε στα δικά μας και στα συγκεκριμένα, καταντάμε να ακούμε ότι το Καρναβάλι της Πάτρας έχει απλά «τελείως διαφορετικά χαρακτηριστικά» από τα Καρναβάλια του Ρίο και της Βενετίας! Είναι απλά πολύ διαφορετικό! Σαν να λέμε ότι ο Λευτέρης Παπαδόπουλος είναι διαφορετικός από τον Διονύσιο Σολωμό. Πόσο κακό κάνουν αυτές οι απόψεις στο Καρναβάλι της Πάτρας και στον Λευτέρη Παπαδόπουλο...

Όσο για τα «τελείως διαφορετικά χαρακτηριστικά» είναι να σκάει η πλάτη σου στα γέλια! «Πλούσια συμμετοχή με ποικίλες δραστηριότητες»!!! Αυτό που μπορούν να πούν και για δρώμενα στην Κολοπετινίτσα. Δεν θα κατέβω να επιχειρηματολογήσω. Ως για συμμετοχή, ας ρωτήσουν τους ταξιτζήδες.

Και για να μάθουμε να μιλάμε – από βρεφική ηλικία πρέπει να αρχίσουμε σε αυτή τη χώρα να οικοδομούμε τη νέα κατάσταση! Διαφορετικό είναι ένα αρχαίο αγγείο από ένα κλασσικό έργο μνημειακής τέχνης. Το αγγείο είναι ένα ταπεινό, χρηστικό προϊόν. Και όμως τι υψηλή τέχνη μπορούσε να υλοποιεί σε μια εποχή Υψηλού Πολιτισμού. Αυτό είναι το φανερό μυστικό: το καλό και το άριστο συνεπαίρνουν τα πάντα σε μια ανοδική δυναμική. Τα πάντα, εργαλεία και συνήθειες, διασκέδαση και δημιουργία, εργασία καισχόλη, θρησκεία και ιδιωτικές σχέσεις, κερδοσκοπίες και απολαύσεις, το πνευματικό και υλικό – τίποτα δεν μένει εκτός του δυναμικού πεδίου που δημιουργεί το σπουδαίο και υψηλό, το Κάλλος. Αυτός είναι ο ΑρχαιοΕλληνικός Νόμος της Αριστείας. Έτσι δημιουργείται Πολιτισμός Ακμής και Ισχύος. Γιατί όλα συντονίζονται προς το αξιώτατο. Αυτή είναι η πρακτική ουσία της Αναγωγικής Δύναμης του Έρωτα: ο Έρωτας είναι του Καλού, της φυσικής τελειότητας και υπεροχής. Και όλα φωτίζονται όταν λειτουργεί. Και η πιο ταπεινή ενασχόληση. Και η αγγειοπλαστική. Αφήστε τις αγγειογραφίες, δείτε τη μορφή των αρχαίων αγγείων και θαυμάστε εκεί την αποκάλυψη της λειτουργικής ομορφιάς όσο και στον Φειδία.

Το ξαναλέω για να εντυπωθεί στο μυαλό των α-νόητων (όσοι καταλαβαίνουν παίρνουν φωτιά αμέσως). Διαφορετικό λέμε το αγγείο από το μνημειακό γλυπτό. Μεταξύ των ομοειδών η διαφορά είναι διαφορά ποιότητας, αισθητικής, επιτυχίας, τελειότητας, του καλού. (Απλοποιώ εδώ, γιατί και στα αγγεία υπάρχουν διαφορετικές τεχνοτροπίες και εποχές, άρα και τροποποιήσεις του «καλού», αλλά η ουσία δεν αλλάζει. Και εκεί ακόμη οι τροποποιήσεις νοούνται σε αναφορά προς ένα αρχετυπικό παράδειγμα που δίνει νόρμα κριτηρίου, αυτό είναι Ελληνισμός).

Και ξαναρχόμαστε. Το Καρναβάλι της Πάτρας είναι ένα άχρηστο ψοφίμι. Και πέθανε από χαμηλή ποιότητα. Και υποβαθμίστηκε από την όποια ποιότητα είχε γιατί έχασε τελείως κάθε ταυτότητα. Το περιέγραψα το φαινόμενο εδώ στις 8/3. Χωρίς ταυτότητα δεν υπάρχει διαφορά από άλλα πράγματα του αυτού είδους. Για να είσαι κάτι άλλο πρέπει πρώτα να είσαι κάτι. Αν δεν είσαι, δεν έχεις βάρος στην ζυγαριά και δεν λογαριάζεσαι. Είσαι χαμούρα. Το Καρναβάλι της Πάτρας είναι απλώς για πέταμα.

Μπροστά σε ένα προϊόν χαμηλής ποιότητας τρεις στάσεις είναι δυνατές:

- 1) Το πετάς και ξαναρχίζεις με σοφό σχεδιασμό.
- 2) Λες κλείνοντας πονηρά το μάτι «αυτά θέλει ο κόσμος».
- 3) Κάνεις πως ξαφνιάζεσαι και, χαϊδεύοντας το αυτί των διαχειριστών του φτηνιάρικου προϊόντος, λες ότι δεν είναι κακό, είναι διαφορετικό.

Η πρώτη είναι η υπεύθυνη στάση σοβαρότητας και ευθύνης – και αυτή πιάνει την ψυχή του κόσμου και αυτή αποδίδει πραγματικά από κάθε άποψη.

Την κουτοπόνηρη δεύτερη την καυτηρίασα σε προηγούμενο άρθρο μου.
Αλλά η αναίδεια της τρίτης στάσης είναι χειρότερη κι από την πονηριά της δεύτερης.
Αναίδεια, γιατί η Αιδώς μπροστά στο καλύτερο κυβερνάει τον κόσμο της περιωπής και της πραγματικής επιτυχίας, της δημιουργίας και της προόδου, της ακμής και της ικανοποίησης.
Το άλλο είναι Υποκουλτούρα της Χαμοσύνης. Και μιζέρια του ανικανοποίητου. Και αυτή μας έφερε εδώ που μας έφερε. Και κάποιοι ανάξιοι κερδίζουν από αυτήν. Και η κοινωνία των δημιουργών συνθλίβεται και υποφέρει.
Αιδώς Πατρείς.
Ή αλλιώς, Ουστ!

[Δημοσιεύθηκε στον "ΠΑΤΡΙΝΟ ΤΥΠΟ" 21-32011]